

24 May 2018 12:05

BNS-i intervjuu IFRI teaduri Barbara Kunziga

BNS-i intervjuu IFRI teaduri Barbara Kunziga

TALLINN, 24. mai, BNS - BNS-i ajakirjaniku Erik Eenlo intervjuu Prantsusmaa rahvusvaheliste suhete instituudi (IFRI) teaduri Barbara Kunziga.

Nicolas Sarkozy esitles end transatlantitsistist ja anglofiilist Prantsuse presidendina. Emmanuel Macron näib olevat viinud selle lähenemise veel sammu võrra edasi. Tundub, et Macron on võtnud Prantsusmaa ja enda peale vastutuse mitte lubada Suurbritannial ja mis veel tähtsam, USA-l Euroopast liiga kaugele triivida. Kas teda saadab selles edu?

Siin tuleb esmalt välja tuua kaks olulist aspekti. Esiteks, on olemas siseriiklik mõõde, sest Prantsusmaal on olnud teatud ootus riigile võtta tagasi see, mida tajutakse olevat riigi õige positsioon rahvusvahelisel areenil. Pariisis räägitakse palju sellest, et "Prantsusmaa on tagasi" ning eriti president Emmanuel Macroni suhteid Trumpiga nähakse läbi selle prisma.

Teiseks, USA ja Suurbritannia on kaitse vallas Prantsusmaa võtmetähtsusega partnerid, eriti pärast seda, kui on saanud üha selgemaks, et Saksamaa ei suuda täita Pariisi ootusi. Nende partnerluste säilitamine on Prantsusmaa elutähtis huvi. Mis puudutab Ühendriike, siis usun, et selle Euroopast eemaletriivimise ärahoidmine ei ole kellegi võimuses. JCPOA (ühine kõikehõlmav tegevuskava - Iraani tuumalepe) on selle kohta suurepärase tõend.

Mis Ühendkuningriiki puutub, siis kaitsekoostöö on Euroopa Liidust ja Brexitist suuresti eraldiseisev. See on edu saavutamiseks hea eeltingimus - ootame ära, mis saab Euroopa interventsioonialgatusel.

Prantsuse-Saksa teljel on pärast Macroni valimisevõitu aasta eest võtnud käivitumine päris palju aega. Saksa kantsler Angela Merkel on rõhutanud nüüdseks mitu korda, et Euroopa peab võtma oma saatuse enda kätte ja ei saa kaitse osas enam täielikult Ühendriikidele toetuda. Macron teisest küljest tahab süvendada Euroopa integratsiooni ka majandus- ja sotsiaalvallas ja on samal ajal teinud ettepaneku luua Euroopa interventsioonijõud väljaspool Euroopa Liidu alalise süvendatud kaitsekoostöö (PESCO) raamistikku. Milles suudavad Prantsusmaa ja Saksamaa EL-is integratsiooni süvendamise osas realistlikult kokku leppida?

Siin on paslikud kaks sissejuhatavat märkust. Esiteks, ehkki Merkel on teinud sedalaadi avaldusi mitu korda, on sellel olnud tegelikus elus poliitika tasandil väga vähe järelmeid – mainime kaitsepoliitikat ja kaitse-eelarvet. Teiseks, praegune Prantsuse-Saksa debatt Euroopa tuleviku üle ei hõlma niivõrd Prantsuse vs. Saksamaa visioone, vaid pigem: Prantsusmaa teab, mida ta tahab ja Saksamaa teab, mida ta ei taha. Kahjuks need kaks asja teatud ulatuses kattuvad.

Siiski, Pariisil ja Berliinil lasub tohutu poliitiline surve vähemalt näida Euroopa integratsiooni toimiva "mootorina". See aitab ilmselt saavutada mitu kompromissi, eriti eurosooni reformi vallas, kuid ma kardan, et keegi ei pane sellesse oma südant.

Macron on presidendina juba külastanud Eestit ja läheb tänavu Leetu. Aprillis võõrustas ta Pariisil Balti riikide presidentide. Ta paistab pöörvat Ida-Euroopale oma eelkäijatest rohkem tähelepanu, kuigi Prantsuse väed hakkasid Balti piirkonnas rotatsiooni korras käima president François Hollande'i ajal. Kas üks selle põhjusi võib olla asjaolu, et Macron on teravalt teadlik ohust, mida Venemaa kujutab Ida-Euroopale ja EL-ile laiemalt, sest tema enda valimiskampaania oli Venemaa pahatahtliku tegevuse sihtmärk?

Prantsusmaa 2017. aasta "Strateegiline ülevaade" on Venemaa suhtes ühemõtteline. Selles seisab näiteks, et Venemaa püüab nõrgestada transatlantilist sidet ja lõhestada Euroopa Liitu. Teisest küljest väidaksin, et Macroni ajal suurenenud tähelepanu EL-i ja NATO idapoolsetele liikmetele on ka element tehingulisemas

lähenedes: teie toetate meid lõunas ja meie teid idas. Eesti panust Prantsusmaa operatsiooni Barkhane Malis on selles kontekstis laialdaselt märgatud ja seda hinnatakse kõrgelt.

Ränne on peamine Euroopa Liidus populismi õhutav teema ja sellel on potentsiaal nurjata kogu projekt, nagu on kirjutanud oma raamatus "After Europe" Ivan Krastev. EL on näinud kõvasti vaeva rände välismõõtmekontrolli alla saamiseks ja sellel on õnnestunud vähendada survet oma piiridele. Rände sisemõõtmega seoses ei ole lahkkelid kuhugi kadunud ning Visegrádi riigid on vankumatult vastu migrantide ümberpaigutamisele teistest liikmesriikidest. Kas EL peaks keskendama oma jõupingutused rände välismõõtmekontrollile osana ühisest välis- ja julgeolekupoliitikast kui ainsa viisina säilitada rände küsimuses ühtsust?

Ma väidaksin isegi, et jõupingutuste keskendamises rände välismõõtmekontrollile peitub võimalus. Pealegi, vajadus kaitsta EL-i välispiire on üks väheseid teemasid, millega kõik liikmesriigid saavad nõustuda.

Selles mõttes võib see olla viis mitte üksnes ühtsuse säilitamiseks rände alal, vaid ka kaugemal: olukorras, kus on äärmiselt raske jõuda kokkuleppele eurosooni reformis, artikkel seitsmes, mitmeaastases eelarves kõigi selle harudega, PESCO-s ja teistes küsimustes, on minu hinnangul liidu jaoks hea omada palju vähem vastuolulist "suurt" projekti – eriti eelseisvate Euroopa Parlamendi valimiste valguses umbes aasta pärast.

Brexit toob kaasa uue jõudude tasakaalu EL-is. Riigid, kellel on Suurbritanniaga tugevaimad sidemed ja kes olid harjunud toetuma oma positsioonidele toetuse saamiseks Londonile, on sunnitud pärast selle lahkumist loovalt manööverdama. Skandinaavia riigid EL-is (Taani, Rootsi ja Soome) on nende seas. Kuidas näete te nende rolli tulevases EL27-s ja millega peavad nad kohanema?

[Ma eelistaksin jätta välja küsimuse ettekujutuse kohta nende rollist EL-is, kuna Põhjamaade kaitsepoliitika on mu peamine töövaldkond]

Tahtmata liigselt lihtsustada või olla must ja valge, leian, et Euroopa seisab silmitsi kahe suure veelahkmega: Põhja-Lõuna veelahke, mis ilmneb debatis eurosooni reformi üle, ja Ida-Lääne lõhe, mis joonistub välja pea kõigis teistes küsimustes: demokraatia, ränne, väärtused.

Sellele on võimalik lisada veel kolmas spetsiifiliselt kaitseteemasid puudutav lõhe, mis jookseb piki seda, kas võtmeprioriteet peaks olema välisoperatsioonid või kollektiivkaitse ja USA tugev seotus sellega ilma, et need kaks teineteist täielikult välistaksid.

Need veelahkmed annavad Euroopas ilmselt ainekombinatsioonidele veel palju aastaid ja kõik EL-i liikmed peavad nendega kuidagi kohanema. Ja ma eeldan, et mida nõrgem on Prantsuse-Saksa juhtroll, seda suurem on nende lõhede tähtsus. Brexit hakkab seda võimendama.

Baltic News Service